

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Ruokolainen, J. (2023) Suunnannäyttäjät opetuksen uudistamisessa, osa 3. TAMK-blogi, 2.1.2023.

URL: <https://blogs.tuni.fi/tamkblogi/henkilosto/suunnannayttajat-opetuksen-uudistamisessa-osa-3/>

Suunnannäyttäjät opetuksen uudistamisessa, osa 3

2.1.2023 — Arja Hautala

Opintomenestystä ei selitä älykkyys, vaan oppilaan käyttämä kieli. Käsite näkymätön pedagogiikka pitää sisällään kommunikaation arkipäiväisyyden.

Basil Bernstein – Kieli, sosiaaliluokka ja näkymätön pedagogiikka

Opintomenestystä ei selitä älykkyys, vaan oppilaan käyttämä kieli. Englannissa kielen ääntämys erottaa selvästi yhteisökuntaluokkia toisistaan. Kommentit ja symbolien käyttö liittyvät sanavalintoihin, ilmaisujen konkreettisuuteen ja siihen, miten ilmaisut kytkeytyvät avoimeen eli jaettavaan tai suljettuun eli vaikeasti jaettavaan merkitysjärjestelmään. Keskeiset yhteiskuntaa uudistavat tekijät liittyvät kouluun ja kotiin, joista kieli ja sen käyttö tulee. Kieli välittää käsityksiä todellisuuden luonteesta, mutta toisaalta ylläpitää ja rakentaa sitä.

Kieli jaetaan yleiseen ja muodolliseen kieleen. Yleisellä kielellä välitetään kielen kontekstuaaliset merkitykset: kieli erottelee kykeneekö puhuja jakamaan puhujan tuottaman merkityksen. Muodollinen kieli sisältää suhteellisen merkitysrakenteen: yksilön kokemukset erotellaan muiden kokemuksista ja tapahtuman asioista.

Kielen koodit jäsentävät todellisuutta. Ne ilmaisevat puhujan suhdetta sosiaaliseen järjestykseen, kielen rakenteeseen ja inhimilliseen käyttäytymiseen. Kielen koodit jäsentyvät sosiaalisen alkuperän, perhe- ja roolijärjestelmän, sosiaalisen kontrollin ja koulutusuran lähtökohdista. Koodisto pitää sisällään sosiolingvistisen, geneettisen, käytöksen ja habituksen ulottuvuudet: habitus määräytyy puhujan luokka-asemasta ja arkielämän toimintakentästä.

Kieli sisältää ilmausten ja uskomusten lisäksi monia ideologisia aineksia, jotka määrittävät esimerkiksi yksilön työmarkkina-asemaa tai hyvän elämän toteuttamisen reunaehdoja. Suljetussa roolirakenteessa perheen jäsenten sosiaaliset statukset ovat rakentuneet sosiaalisen aseman tai sukulaissuhteiden mukaisiksi verkostoiksi. Avoin roolirakenne sisältää juostavasti määriteltyjä rooleja ja korostaa yksilön luontaisia taipumuksia ja sopimuksen varaisia toimintapiirteitä.

Käsite näkymätön pedagogiikka pitää sisällään kommunikaation arkipäiväisyyden, jolloin opetussuunnitelma on vapaampi ja arkipäiväisempi, oppiminen ymmärretään pikemminkin mielen ja ajattelun rakenteiden muutoksena kuin annetun tehtävän näkyväksi lopputulokseksi, raja-aitoja madalletaan, oppimissisältöjä teemoitellaan ja opetusmenetelmät ja oppisisällöt kytkeytyvät yhteen.

Kieli, sosiaaliluokka ja näkymätön pedagogiikka TAMKin opetuksessa

TAMKissa matemaattis-painotteisissa aineissa kielenkäyttöön itsensä ilmaisussa ei ehkä paneuduta samalla innolla kuin esimerkiksi sosiaalisissa tai taideaineissa. Opiskelijan kommunikaatioon liittyvät ominaisuudet saattavat kehittyä ja muuttua myös koulutuksen seurauksena.

TAMKin edun muodostaa monialaisuus, joka mahdollistaa rajojen sosiaalisten rajojen rikkomisen. Rajojen rikkominen voi tapahtua osallistumalla muiden alojen opiskelijoiden toimintaa ja sosiaalisiin tapahtumiin. Yhteisen kielen löytäminen muiden alojen opiskelijoiden kanssa saattaa luoda valmiuksia, joita voi hyödyntää tulevaisuudessa.

Näkymätön pedagogiikka muodostaa mielenkiintoisen ajatuskehikon, johon olisi syytä panostaa. Miten teemme kommunikaatiosta ja opetussuunnitelmasta arkipäiväisempää ja vapaampaa ja mitä se tarkoittaa? Mitä tarkoitetaan mielen ja ajattelun rakenteiden muuttamisella? Näitä asioita voisimme pohtia yhdessä.

Lähde:

Penttinen, P. (2012). Basil Bernstein – Kieli, sosiaaliluokka ja näkymätön pedagogiikka. Teoksessa: Aittola, Tapio (toim.): Kasvatussosiologian suunnannäyttäjiä. Gaudeamus. Helsinki, 110-137.

Teksti: Jari Ruokolainen, Teollisuusteknologia, TAMK

Kuva: Pixabay